

Калхотнык

Лецоны ВКП(б) Сыктыдинса Ражком да Ражисполком

77 (378) | АВГУСТ 18-օд лун 1938 во |

дОНЫС 10 ур

Сталинскօј авиацијалօн празник

Талун—авиацијалօн лун—советскօј странаса воздушнօј флоты гїан всенароднօј празник. Тајօ празник—советскօј медвоззаны вօлі лօсօ дօма 1933 օд воын, кор первој пјатїлетка олօмօ пօртօмօн, мї вермїм вїставны став мїрлы сы жылыс, мьї Советскօј Союзлօн ем-нїн аслас авиационнօј промышленност кодї лоїс-нїн социалистическօј авиацијалы развїајтчօм ылօ базадн.

Талун советскօј страна квајтօдыс празнутօ советскօј авиацијалыс лун. Быд во, август 18-օд лунօ советскօј лотчїкјас демонстрїрујтօны мїан авиацијалыс вермօмјасօ. Мօд пјатїлетка војасօ советскօј авиација мїрын петїс медвоззаны местаօ. Мїан авиационнօј промышленност, мїан конструкторскօј кадрї медбօрын лотчїкјас — гордօј соколјас мїан рօфіналօн—тырвыјօ вермօны гօрօфїтчыны асланыс вермօмјасօн.

Рабочօјјас да крестана пօвсыс медбур представїтелјас, мїан странаса том патриотјас, гордостօн новлօдлօны лотчїкыс нїмсօ. Советскօј авиацијаօ колօ смел, мужественнօј, здоровօј, культурнօј да рօфіналы помтօм преданнօј томјօз. Советскօј странаса медбур јօз дас сурсјасօн зїлօны новлыны лотчїкыс почотнօј нїм.

Советскօј странаса лотчїкјас вօчїсны да вօчօны сещօм подвїгјас, кушчօмօс оз вермыны вօчны капїталїстическօј странаса лотчїкјас.

Быдօны тօдсаօс мїан советскօј авиаторјаслօн 1937 воа вермօмјасыс. Мїан гордօј соколјасօн, Советскօј Союзса геројјасօн вօчօма мїрын вօвлытօм лебօзмјас. Славнօј поларникјасօн—Советскօј Союзса геројјасօн О. Ј. Шмїдтօн, Шевеловօн, Водопјановօн, Алексеевօн, Головїнօн, Мазурукօн, Папанїнօн да мукօд јортјасօн советскօј лебачјас ылыны завојутօма Војвыв полус, кодօс капїталїстическօј странајасса учонօјјас шулісны непроступнօјдн, да сетчօ лօсօдօма „Војвыв полус“ поларнօј станціја.

Отважнօј екіпажлօн состав Советскօј Союзса Геројјасօн Чкаловօн, Бажуковօн да Белаков јортјасօн востօма медвоззаны мїрын СССР—Војвыв полус—США кост сынօдвывса туј.

Пօвтօм соколјас Громов, Јумашев да данїлїн јортјас СССР—Војвыв полус—Севернօј Амерїка кост пукывлытօм лебօзмьн вօчїсны вескыда ылօ лебօзмьн ылы мїрвօј рекорд, лебօзны 10.200 кілометр.

Таво, Советскօј Союзса геројјас, Коккінакі да Брґанфїнскїј јортјас, кодјас пукывтօг лебօзны Москва—Хабаровск — Владївосток рајонјас кост маршрут куза.

Мїан странаса ывыјас овладевајтօны авиационнօј ылыны техникадн օтї радын мужчинајаскօд. Колօм воа јул 4-օд лунօ Централнօј аероклубса лотчїца—комсомолкајас Ірина Вїшневскаја да Ката Меднікова сувтօдїсны ылы лебօзм куза нывбаба-лотчїцајаслыс ылы мїрвօј рекорд. Најօ „N 9—БїС“ самолет ылыны кыпօдчылісны 6518 метра.

Тавога јул тօлысын „Москва“ самолет екіпажօн Севастопол — Архангелск кост пукывтօг лебօзны лотчїца Полїна Осїпенко, Вера Ломако да Марїна Раскова јортјас.

Луныс-лунօ мїан самолетјас да лотчїкјас завојутօны օдјօ мундօмн, ылօ кајօмн да ылօ лебօзмօн ылы рекордјас. Лебавны օдјօ ставсыс, лебавны ылітї ставсыс, лебавны ылօ ставсыс—со лозунгыс мїан отважнօј лотчїкјаслօн.

Ыжыд интерес да радејтօм аслас воздушнօј флот дїнօ петкօдлօ став страна, став советскօј народ. Ужалыс јօз ыжыд кօсјօмн овладејтօ авиационнօј техникадн, лотнօј делօдн. Советскօј томјօз да нывјас кыпид ентузіазмօн велօдчօны Советскօј правїтелствоын лօсօд алօм аероклубјасын, лотчїкјасօ, пїлотјасօ, парашютїстјасօ, планерїстјасօ.

Авиација суса вїзօ мїанлыс рօфіна. Сїјօ дас любօј кадօ жугօдны врагօс, сїјօкօ лытас нарушїтны советскօј мулыс свґащїценнօј граница.

Менам мօвп збылмїс

1931-օд воօ ме пырї велօдчыны авиационнօј техникадн. Менам велօдчїгօн вօлі օтї мօвп օдчыны да лоны бур советскօј лотчїкօн, овладевајтны авиационнօј техникадн.

1933-օд воын сордн арнас авиационнօј техникум помалօм бօрын техникумса ВВС частօ ГВФ главнօј Управленїјесаґ воїс разна-рґадка, кытօнї корօны օтї авиационнօј школад

Советскօј Союз лої великօј авиационнօј державаօн. Став страна гօрօфїтчօ советскօј лотчїкјас мужестводн, отвагаօн, хладнокровїеօн, настојчївостօн да мастерствоօн.

Советскօј авиација зоркօја вїзօ мїанлыс рօфінаօс. Сїјօ любօј кадօ дас жугօдны врагօс, лытас-кօ сїјօ нарушїтны Советскօј мулыс свґащїценнօј границаօс.

Мед оласны советскօј лотчїкјас—мїан рօфінаса гордօј соколјас!



Авіаекспедицијалօн уж

Авиација кутօ зев ыжыд тօдчанлун вօр овмօсын.

Мїан Комї АССР-са вօр масїв, кодї ем сырїевօј база, абу-на ставсօ вїдла-лօма да тօдмалօма, кօнї кушчօм да унаօ вօр сула-лօ.

Онї партїја да советскօј правїтелство пуктօны зев ыжыд внїманїе вօр овмօс паскօдօм да вօрлезօм механїзујтօм ылօ. І со, օнї леснїкјас да, օбїезщїкјас пыддї мїан комї республикаса вօр масївјас тօдмалан уж ылыны ужалօны самолетјас.

Тајօ самолетјасыс лебалօны вօр вывтї кык да жын кілометр, кодјас вօрсօ фотографїрујтօны снїмокјас ылօ.

Авіаекспедиција օтї сезонօ, гօждօмын вермօ снїмајтны мїлїон гектар мында вօр.

спецчастօ велօдчысјасօс. Испытанїејас да медїцинскօј комїссїја пыр прօјдїтօм бօрын менօ бостїсны тајօ авїашколаօ лотнօј օт-деленїејօ.

Кык во да 3 тօлыс велօдчօм бօрын ме бостї пїлотлыс нїм, кодօн і гօр-фїтча.

Тајօ школасօ помалօм бօрын ме ужалї разнօј уж-јас ылыны, лотнօј спеціалност куза. Онїја кадօ ме ужала леснօј авїаекспедицијаын пїлотօн.

Менам мօвп збылмїс. Лотчїк, сїјօ мїан страна-ын почотнօј морт і ме та-јօ почотсօ оправдајта.

Мї, Ленїн—Сталїн партїјалօн быдтасјас, быд мїн-утօ дассօ сувтны рօфіна дорјօм ылօ.

Пїлот—Н. Крезо.

Врагօс кута жугօдны лунын і војын

Менам авиационнօј олօм заводїтчїс 1932-օд восан, кор медвоззаны кыпօдчї сынօдօ планер ылыны.

1933-օд воын ме пырї велօдчыны օтї авиационнօј школад да 1935-օд воын помалї пїлотлыс нїм бостօмн. Та бօрын менօ пыр-жօ ыстїсны ужавны Западнօј Сїбірօ.

Первој војас ужалїгօн ферт ез вօв кокнї, но сօ-кысօ венօмн, ужјасօн бура справлајтчї.

1937-օд воын ме ужалї почта новлօдлօм ылыны да лебала вօлі војын ра-фїомајакјас сертї Москва—Владївосток маршрут куза.

Онї ме ужала авїаекспедицијаын, аерофотосјомка ужјас ылыны. Тајօ уж ы-лас колօ ыжыд мастерство лотчїкыс, медым самолет нудօны точнօја, пыр օт-вылнати да օтжуждати.

Талун ме партїја да правїтелстволы вїстала, кор ковмас, ме дас пукы-ны војеннօј самолет ылօ да лебны лунын і војын жугօдны врагօс кօт кушчօм јон да кօн сїјօ ез вօв.

Пїлот—Н. Ф. Кухушкїн.

Мынтїс медвозын

Андрей Александровїч Козлов јорт („Ленїн туј“ колхоз, Прондор сїктсօвет) 1938-օд воа страховօј да сельхозналог куза обяза-телствојас сетօм бօрын пыр-жօ мынтїс 100 прօцент ылօ.

Козлов јорт Прондор да Шыладор сїктсօветјасын медвоз мынтїс государ-ственнօј обяза̀телствојас.

П. С. Полугрудов.

Авіаекспедицијаын началник—Хорев.

СССР-са Верховнӱ Сӱветлӱн мӱдӱд Гессија

1938 во вӱлӱ Сӱветскӱ Социалистическӱ Республикајас Сојузса јединӱ государственнӱ бјуджет јылыг

*Финансјас куза ССР Сојузса Народнӱ комиссар А. Г. ЗВЕРЕВ јортлӱн доклад *)*

ССР Сојуз Верховнӱ Сӱветса депутатјасӱн Сӱветскӱ Сојузлыг 1938 во вӱлӱ бјуджет обсуждајтӱм мунӱ мијан странаыг ыжыд политическӱ да хожајственнӱ кыптӱм обстановкаыг.

Бӱрја кадса кык ыжыд событије—вӱл Сталинскӱ Конституција примӱтӱм да сӱјӱ подув вылын ССР Сојузса Верховнӱ Сӱветӱ, сојузнӱ да автономнӱ республикајасса Верховнӱ Сӱветјасӱ нубдӱм бӱрјасӱмјас демонстрирујтисны став мӱр воґын Сӱветскӱ Сојузын социализмлӱн великӱ победајаслыг итојас.

Бӱрјасӱмјас дырји коммунистјас да беспартијнӱјас Сталинскӱ блоклӱн јарјугыд победа вӱли сӱветскӱ народлыг морально-политическӱ ӱтувалун јарјугыда петкӱдлыгӱн, партијалыг массајаскӱд разны поґтӱм јитӱд да ужалыг јӱз паскыд массајаслыг Ленин—Сталин партија делӱлы помтӱм преданност да радејтӱм јарјугыда петкӱдлыгӱн.

Сталинскӱ Конституција закондателӱб закрепӱтиг социализмлыг великӱ победајас. Производство средствојас да ӱрудијејас вӱлӱ социалистическӱ собственност ем мијан обшественнӱ стројлӱн подув.

Народлыг враґасӱс пӱшадатӱг бырӱдӱмӱн, социалистическӱ стројтелствоса став участокјасын вескӱдлӱм вӱл, том кадрјасӱс кыскӱмӱн, болшеви́змӱн најӱс вооруґајтӱмӱн, мијан партија шебдӱс гырыг успехјас социалистическӱ стројтелствоса став фронтјас вылын.

Ленин—Сталин партија вескӱдлӱм улын кык пјатӱлетка војасӱ мијан страна бӱрӱ колбмыс, аграрнӱјыг лоис вынјӱра индустриалнӱј ґержавадн, воґынмуныг наука да техника странадн, воґынмуныг социалистическӱ виґму овмӱса странадн. СССР-ын промышленностлӱн 8) прӱченгыс унжык прӱдукцијасыг леґӱб предпрјатӱјејасын, кодјасӱс вӱлыг стрӱйтӱма лӱб тывыјӱб реконструјрутӱма кык Сталинскӱ пјатӱлеткајас чӱжӱн. Социалистическӱ промышленност производстволдн објом 1937 во кежлӱ војнабґага уровень вевтыртис кӱкјамыс пӱв.

Промышленнӱ производствo уровень сертӱ царскӱ Россия заңиматлис витӱд места мӱрын да нолдӱс Јевропаыг. Сӱветскӱ Сојуз индустриалнӱ прӱдукција леґӱм куза заңиматлӱ днӱ первој места Јевропаыг да мӱд места мӱрын. 1936 воыг-нӱн мијан страна заңиматлис первој места Јевропаыг машинјас, тракторјас, комбајнјас, груздвӱј автомобилјас леґӱм куза, кӱрт руда перјӱм куза, черновӱј ыргӱн сывдӱм

куза, суперфосфат вӱчӱм куза, а сӱг-жӱ сахар да уна мукдӱ прӱдуктајас вӱчӱм куза.

Социализм пьрис карса да сӱктса ужалыг јӱз бытӱ. Колхознӱ строј сӱктын лӱсӱдӱс гырыг перспективајас виґму овмӱс развӱвајтӱчӱмлыг, кодӱ уверенно мунд Сталинскӱ заданје—быд во шебдӱны 7—8 пуд нан—олдӱм пӱртӱмӱ.

Социализмлӱн зев ыжыд завојеваније—СССР-са ужалыг јӱз массајаслы шуда, гаґа, зажиточнӱ олдӱм лӱсӱдӱм.

Мијан странаыг олдӱм пӱртӱма уж вӱлӱ право, шојчӱм вӱлӱ, велдӱчӱм вӱлӱ, пӱрыг дырји да трудоспособност воштӱм дырји материалнӱ обеспеченије вӱлӱ право. Олдӱм пӱртӱма социализмлыг принцип: „быдӱнсаң сӱјӱ способностјас сертӱ, быдӱнлы сӱјӱ уж сертӱ“. Ми шебдӱм гырыг успехјас обшество социалистическӱја перестројтан делдын сы вӱсна, мыј став мијан уждн вескӱдлӱ народлӱн великӱ вожд Сталин јорт. (Ставдн чечӱдны. Горӱдӱмјас: „Великӱ Сталинлы — ура!“ „Мед олас Сталин—ура!“ дыр нужалана аплодисментјас).

Социалистическӱ обшество стрӱйтӱмлыг зев важнӱ историческӱ мог разрешитӱмын зев ыжыд тӱдчанлун кутисны сӱветскӱ финансјас развӱвајтан да јонмӱдан јукднын успехјас.

Мӱд пјатӱлетка војасӱ сӱмын государственнӱ да местнӱ бјуджетјас пьр вӱли сетӱма 350 миллиард гӱдӱр шајт промышленност, виґму овмӱс, культура да ужалыг јӱзлыг материалнӱ благосостояније кыпдӱм вӱлӱ, а сӱг-жӱ страналыг обороноспособност јонмӱдӱм вӱлӱ.

Сӱмын народнӱ овмӱс финансирујтӱм вӱлӱ мӱд пјатӱлеткаыг вӱли виґма 183 миллиард шајт, а социално-культурнӱ меропрјатӱјејас финансирујтӱм вӱлӱ 73,3 миллиард шајт.

Ташдн ногӱн бјуджетнӱ рӱскодјаслӱн 70 прӱченгыс унжыкыс усӱ народнӱ овмӱс да культура финансирујтӱм вӱлӱ.

1936 воын бјуджет олдӱм пӱртӱмлӱн итојас

1936 воын Сталинскӱ Конституција став јӱздӱн обсуждајтӱмкӱд да вынӱдӱмкӱд да стахановскӱ двиґеније паскӱдӱмкӱд јтддын трудовӱ энтузиазм кыптӱм резултатыг народно-хожајственнӱ план не сӱмын вӱли тыртӱма, но 1 тыртӱма содтӱдӱн.

Народно-хожајственнӱ план успешно тыртӱм азґис петкӱдӱмӱс государ-

ственнӱ бјуджет олдӱм пӱртӱмын.

ССР Сојузлыг государственнӱ бјуджет 1936 воын вӱли тыртӱма доходјас куза 83 миллиард 760 миллион шајт вӱлӱ да рӱскодјас куза 81 миллиард 827 миллион шајт вӱлӱ. 1936 воын рӱскодјасӱс доход-



сударственнӱ бјуджет вӱли тыртӱма доходјас куза 96,6 миллиард шајт вӱлӱ, а рӱскодјас куза 93,9 миллиард шајт вӱлӱ, доходјасӱн рӱскодјас 2,7 миллиард шајт вӱлӱ вевтыртӱмӱн.

Но колд шуны, мыј доходјасдн рӱскодјас вевтыртӱм вӱлӱ виґдӱтӱг, доходјаслыг план ез вӱв тыртӱма оборотјасыг налог куза, прѱбылјасыг отчӱсленијејас куза, государственнӱ зајомјас да населенијегаң налогјас куза. Вӱставдӱ тајӱб, ӱтар боксаң, народнӱ овмӱс торја јукднјасӱн асыныг производственнӱ планјас тыртӱтӱмдн, а мӱдарсаң, финансдвӱј аппарат жеб уждн да сӱјӱ вредителстводн, кодӱ вӱли финансдвӱј системаыг. Финансдвӱј органјасын руководашдӱ постјас вӱлӱ сујсӱмдн, народлӱн враґас капитализм реставрирујтан целјасын зӱллисны став средствојаснас ордӱны мијан государстволыг финансдвӱј вынјӱрсӱб, дезорганизујтны финансдвӱј овмд, растроитны бјуджетнӱ дисциплина да государственнӱ средствојас использујтӱм бӱрса контрол.

Сӱветскӱ разведкалӱн органјас, Николај Иванович Јежов вескӱдлӱм улын, вӱчӱсны павартана удар на-

јасыс вевтыртисны 1 миллиард 933 миллион шајт вӱлӱ.

Ушщерб вӱлӱ виґдӱтӱг, кодӱс вӱчӱма финансдвӱј системалы народлӱн враґасӱн, мијан 1937 воын вӱли Сӱветскӱ Сојузса финансдвӱј вынлӱн тӱдчымӱнја содӱм.

1937 вога отчет куза го-

нӱ планкӱд лӱсӱлӱмын-1938 во вӱлӱ план сертӱ капиталнӱј ужґаслыг објом примӱтӱма 38,3 миллиард шајт дон. 1937 воын фактическӱја олдӱм пӱртӱмкӱд ӱткофалдӱм сертӱ капиталнӱј вложенијејас содӱны 30 прӱцент вӱлӱ дорыг унжык.

Сӱкыд промышленност да машиностројенијеб вложенијејас тајӱ воын содӱны ӱтидн-жынӱдн дорыг унжык вӱлӱ. 1938 во вӱлӱ план сертӱ валдвӱј прӱдукција сојузнӱј да республиканскӱј промышленностлыг урчӱтӱма 87,5 миллиард шајт дон (1926—27 војасса вежывтӱм донјасын). 1937 вогакӱд ӱткофалдӱм сертӱ сӱјӱ содӱ 21 прӱцент вӱлӱ.

Промышленност прӱдукцијалдн быдмӱм мунд уж производителностлӱн тӱдчымднја быдмӱм подув вылын, кодӱ 1937 вогакӱд ӱткофалдӱм сертӱ содӱ сӱкыд промышленностын 14,4 прӱцент вӱлӱ, кокныг—11 прӱцент вӱлӱ, пишцевӱын—11 прӱцент вӱлӱ.

Промышленнӱ да виґму овмдс прӱдукцијалдн содӱм сетӱ поґанлун содтыны тӱвар бергӱдӱчӱм 125 миллиард шајтсаң 1937 воын 145 миллиард шајтдӱз 1938 воын, мӱднокӱ 15,5 миллиард шајт вӱлӱ.

Промышленнӱ да виґму овмдс производстволдн быдмӱм, тӱвар бергӱдӱчӱмлӱн содӱм, паскыда потреблајтан тӱварјас вӱлӱ донјас чинтӱм обеспечивајтӱны Сӱветскӱ Сојузса народнӱј массајаслыг благосостояније воґ да тӱдчымднја бурмӱдӱм. Та јылыг вӱсталӱ рабочдјас да служашдӱјас уждӱн фондлӱн содӱм, кодӱ 1938 воын кыптӱ 94 миллиад шајтдӱз 1937 воын 82 миллиард пьддӱ.

1938 вога народно-хожајственнӱ показателјас лӱсӱдӱсны бур условијејас бјуджетдн јона быдмӱмлы. ССР Сојузса јединӱ государственнӱ бјуджет (сојузнӱј, республиканскӱј да местнӱј) доходјас куза индӱма 125 миллиард 184 миллион шајт мында, рӱскодјас куза 123 миллиард 684 миллион шајт мында. Доходјасдн рӱскодјас вевтыртӱм долґен составитны 1,5 миллиард шајт.

Доходјасдн рӱскодјас јона вевтыртан факт зев показателнӱ. Секи, кор капиталистическӱ странајасса бјуджетјас уна во чӱж сетӱны гырыг дефицитјас, социализм страналдн бјуджет воыг-во тыртсӱ доходјасдн рӱскодјас тӱдчымӱнја вевтыртӱмдн.

Мӱд пӱлӱс серпас ми азґам капиталистическӱ странајасын.

Капиталистическӱ, торјӱн фашистскӱ государствојас

*) Сетсӱ чинтӱм стенограмма.

СССР-са Верховнөй Сөветлөн мөддө Гессия

1938 во выло Сөветскөй Социалистическөй Республикајас Сојузса јединөй государственнөй бјуджет жылыс

Финансјас куза ССР Сојузса Народнөй комиссар А. Г. ЗВЕРЕВ јортлөн доклад *)

вөвлытма кыпддны асыныс рөскодјас был мировдј война дастом был да Китајын да Испанијаын нуодсана-нин војнајас да интервенцијас финансјуртөм был. Тајд војнајасыс кыпддны зев гырыс рөскодјас да вайддны медамыжыд напруженіебз капиталистическөй государствовјаслыс финансјас, коді петкөдчө государственнөй ужјөзјас, најд бјуджетјаслөна хроническөй дефицит јона содбдын да сятөг-нин ічөт социально-культурнөй рөскодјас јона чинтөмын.

Англијскөй пресса даннөј-јас серті, Германијаын рөскодјаслөн обшщөй суммасыс 1937—38 воын—23,0 мильярд марка—војеннөй рөскодјас составітсны 15,5 мильярд марка, лібд 67,3 прөцент став рөскодјас пыс.

1938—39 бјуджетнөй воын вооруженіејас был рөскодјас Германијаын воасын 18 мильярд маркабз. Војеннөй рөскодјаслөн јона содбм Германијаын кыпддө ужалыс массајас был налогјас јона содтөм. Но весіг ужалыс јөзлөн материальнөй урөвн был налоговој прөсслөн зев јона топдөм оз вермы вевттыны германскөй государственнөй бјуджетлыс луныс-лун содыс дефицитјас, оз вермы сувтдны государственнөй долгосрочнөй да краткосрочнөй ужјөзлыс содөм, коді, англијскөй пресса даннөјјас серті, фашизмдн ыжыдалан кад содс 9,3 мильярд маркаса 1933 воын 38 мильярд маркабз 1938 во заводітчиг кежлө. Кык мукд фашистскөй агрессорјаслөн—Италијалдн да Јапоніјалдн финансјас іспытајтөны оз ічөтжык напруженіе германіјаса финансјас дорыс.

Офіціалнөй италијанскөй даннөјјас серті, фашистскөй правітелство бөрја 4 онас візіс Абиссиніјаын да Испанијаын војеннөй авантурајас был ставс 39 мильярд лира. Војеннөй рөскодјас вевтөм был вөлі лежда некымын принудітельнөй зајом. Принудітельнөй характера тајд да мукд кредитнөй операціјас резултатын Италијалдн государственнөй ужјөз воөдчө өні 200 мильярд лирабз 89 мильярд лира пыдді 1930 воын.

Јапонскөй имперіализмдн војеннөй авантурајас сіз-жө јурколмөдан өдөн матыстөны государственнөй финансјасыс развал да Јапоніјаын денежнөй обрашченіелыс дезорганизаціја.

Јапонскөй имперіализмдн Китајын захватическөй война требујтө гырыс војеннөй рөскодјас. Та жылыс висталө сіјө факт, мыј војеннөй ассігнованіејас Јапоніјалдн обыкновеннөй да содтөд бјуджетјас куза 1938-39 воын составітасын 6,1 мильярд іен лібд 79 прөцент

став бјуджетнөй рөскодјасыс. Просвешченіе был рөскодјас колдны зік нінөм абу мында—144 мильион іен лібд 1,8 прөцент став рөскодјасыс.

Јапоніјалдн пыщкөсса государственнөй ужјөз өні-нин воис 13 мильиард іендз 1931 воын 4,5 мильиард іен пыдді, мөдног-кө, 7 воын сіјө содс пөшти кыкпөв.

Капиталистическөй странајасса бјуджетјасыс торјалөмдн, кодјас кызын средствојасө відны непроизводственнөй мојас был, Сөветскөй Сојуздлөн 1938 во кежлө бјуджет, кызі і вожа војасө, средствојасыс кызын јукднөсө відө народнөй овмөс, культура да ужалыс јөзлыс материалнөй урөвн воөд кыпддөм финансјуртөм был.

1938 вога бјуджетлөн доходјас

Бјуджетлөн доходнөй јукдн обшщөй објомын ыжыд төдчанлун кутдны оборотыс налог да прибылјасыс отчісленіејас. Оборотјасыс налог сумма 1938 воын урчитөма 83,3 мильиард шайт, 1937 вога 75,9 мильиард шайт пыдді. Оборотыс налог пыр 1938 воын воө бјуджет став доходнөй јукднлөн 71,4 прөцентыс да 8,1 прөцент воө прибылјасыс отчісленіејас пыр. СССР-са бјуджетө прибылјасыс отчісленіејас составлајтөны 9,6 мильиард шайт 1937 воын 6,5 мильиард шайт пыдді лібд 46,7 прөцент был унжык.

1938 воын оборотса налогјасыс да прибылјас отчісленіејасыс доходлөн содбм виставсө промышленностлөн, төвар бергөдчөмдн производственнөй программа содбм да сојузнөй, республиканскөй да местнөй подчіненіеја государственнөй предпріјатіејас прибылјаслөн објом содбмдн.

Асдон чинтөм помыс накопленіејас сөмын промышленнөй квајт наркоматјас куза артавсө 2,6 мильиард шайт. Тајд лыдпасыс висталө 1938 вога накопленіејас куза план оләмдө пөртөмын асдон чинтөм вөсна тыш зев ыжыд төдчанлун жылыс. Асдон чинтөм куза заданіесө промышленностдн өті прөцент был тырттөм лөб народнөй овмөслыс накопленіејасө со мильионјас шайт был воштөм.

Оборотса налогјасыс да прибылјасыс отчісленіејас куза государственнөй доходјасыс план оләмдө пөртөм народно-хожајственнөй планјас оләмдө пөртөмкөд зев топыд јитдөн.

1938 вога первојаа вожына ітогјас подув вылын колд виставны, мыј Наркомлепром, Наркомторг да Центросојуз ез тыртны асыныс планјасө да сыдн ез сетны государствен-

нөй бјуджетө оборотса налогјасыс төдчана суммјас. Финансовдј органјас објазандө нуөдны былдунја контрол оборотыс налогјас да прибылјасыс отчісленіејас мынтөм бөрса, на вылө став воздействіе мерајас применіятөмдн, коді оз государственнөја относитчы тајд кывкутана фелө дінас.

Населеніејасаң налоговој поступленіејаслөн обшщөй суммасыс Сојузнөй да республиканскөй бјуджетјасын 1938 воын лыддысө 3,1 мильиард шайт, а местнөй бјуджетјаскөд өтвылыс сіјө составлајтө 5.010 мильион шайт.

Финансовдј уж тајд участоклы колд сетны төдчымдн унжык выманіе, сы вөсна, мыј налогјас інөдны ужалыс јөз интересјасө. Финансовдј работникјас долженсө ісчеліятны да чукөртны населеніелыс налогсө сөветскөй законјас чорыда соблюдајтөмдн да мјан партіјалыс да сөветскөй властыс финансовдј політикасө стөча оләмдө нуөдөмдн.

Финорганјас слаба ужалөм вөсна населеніелыс налогјас да сборјас чукөртөм куза план уна областјасын 1938 вога первој вожынын тыртсө неудовлетворітельнө. Та жылыс висталө сөщөм факт, мыј 1938 во јул 1-өд лун кежлө селхозналог куза недоімкалөн коласыс 68,9 мильион шайт. Сіктса культсбор чукөртсө сіз-жө неудовлетворітельнө. Тавоса јул 1-өд лун кежлө культсбор куза недоімка составлајтө 142,1 мильион шайт. Тајд висталө селскөй населеніелыс налогјас чукөртөм куза финансовдј органјасдн не тырвыјө бура ужалөм жылыс да нөшта вредітелствоыс последствіејасө слаба бырөдөм жылыс.

Закондн установітөм налогјас аскадын мынтөм ем государство воын обязагельствојас пыс өтік. Со мыј вөсна финансовдј органјас, кодјас беспөчнө относитчөны өткаоысјасдн насаң воан налогјас мынтытөм актјас дінө, лөдны прөтивозаконнөй пратіка. Откаоысјаслөн, кызі і мукд мынтысјаслөн ем став позанлунјас государствокөд срокин да тырвыјө расчїтајтчөм был.

Финансовдј органјас долженсө шөддны өткаоысјасдн да сіктса налогјас да сборјас мынтыс мукд категоріјајасдн платөжјас тырвыјө мынтөм.

Бөрја војасө стахановскөй двіженіе, колхознөй стројлөн победа да мјан странага народнөй массајаслөн материалнөй благосостояніе өдјө кыптөмкөд јитдөн, ужалыс јөзаслөн сбереженіејасыс быдмсны торјөн јона. Народнөй овмөс пыр воөд быдмөм подув вылын воыс-воө содө-

ны населеніелдн сөм чөжан кассајасө вкладјас да содө государственнөй зајомјас был гїжсөм.

Мјан странаын государственнөй зајомјас важсанн бостдны төдчана места фивансовдј сїстемаын.

Сөветјас странага зајомјас—збылыс народнөй зајомјас. Најд пөлзүјтчөны ужалыс јөз пөвсын ыжыд популярностдн да пөс подфержакадн. Сөветскөй зајомјас кутысјаслөн лыдыс содө воыс-воө, коді воис-нын өніја кад кежлө 50 мильион мортөд.

Сөмын сталинскөй кык пјатїлеткајасө мјан странага ужалыс јөз сетісны государственвоы зајомјас куза 25 мильиард шайт гөбөр.

Сөветскөй зајомјас вайөны ужалысјаслы ыжыд доход. Сөмын первој пјатїлетка војасө населеніе бостіс доходјас государственнөй зајомјас куза 582,2 мильион шайт, а мөд пјатїлетка војасө—2.666,6 мильион шайт.

СССР-са зајомјас куза платөжјас нуөдсөдны оз населеніејасаң налогјас шщөт вөстө, а социалистическөй предпріјатіејас да организаціјајас накопленіејас шщөт вөстө, кодјас быдөмлы отсалөны государственнөй зајомјасыс.

СССР-са Верховнөй Сөвет мөддө Гессіјалы вынсөдөм был 1938 вога государственнөй бјуджет пред ставітөм проектын населеніе пөвсын реалізујтөм государственнөй зајомјасыс доход урчитөма 5.670 мильион шайт, на пыщкыс населеніе пөвсын гїжсалөм пөрадокдн раздөдөм зајомјасыс 5.370 мильион шайт да 1938 вога государственнөй пыщкөсса выгырышнөй зајом куза 300 мильион шайт. Сыыс кыңзі, јединөй госбјуджетө пьртөма доходјас, кодјасөс бостдны кооперативнөй, страховөй да сберегательнөй организаціјајас наөн бостдн зајомјасыс 2.060 мильион шайт. Тащөм ногдн зајомјас куза індөма бостны ставсө 7.730 мильион шайт.

1938 вога јул 1-өд лунө лөжөм Којмөд Пјатїлетка зајом (первој вога выпуск) вөлі встрөчїтөма мјан стра-

нага ужалыс јөздн вөвлытөм кыпдлундн. Зајом вїт мильиард шайт дөн лөзігдн правітелствоыс решеніе јөздөдөм бөрын 10 лун мыты гїжсөмыс воис 5.350 мильион шайтөд, а талун кежлө пөшти 5,9 мильиард шайтөд, сы пөвсыс сїкт куза 897 мильион шайт.

Сталинскөй кык пјатїлеткајас војасө сөм чөжан кассајасын населеніелдн вкладјасыс содісны кыпөв дорыс унжык, да сөмын бөрја вїт онас вкладјаслөн суммасыс содс пөшти вїтпөв да өні кежлө кајс 5,7 мильиард шайтыс былөжык.

Сөм чөжан кассајасө 1938 во вылын вкладјас кысқан план лөсөдөма 1.300 мильион шайт, 1937 воын вкладјаслөн фактіческөй содөм 976 мильион шайт пыдді. Вкладјас кысқөм куза тавоса первој во жынын план оләмдө пөртөм мунд успешнө.

1938 вога бјуджет куза рөскодјас

Сојузнөй да республиканскөй бјуджетјас куза рөскодјасыс обшщөй објомсө 1938 во был установітөма 115.301 мильион шайт, 1937 воын 93.921 мильион шайт пыдді, мөдногдн-кө 1937 во серті рөскодјас содісны 21.380 мильион шайт был, лібд 22,8 прөцент был. Бјуджет куза средствојас відөм урчитсө 1938 во вылө прімітөм народнөй овмөс развіајтан пландн. Бјуджетнөй средствојас вөскөдсөдны общественнөй озырлун содтөм был, ужалыс јөзлыс материалнөй да культурнөй урөвнсө кыпдөдөм был, СССР-лыс независімотсө да сылыс обороноспособностсө јонмөдөм был.

СССР-са сојузнөй бјуджет да республиканскөй бјуджетјас куза 1938 во был народнөй овмөс финансјуртөм был рөскодјасыс составлајтөны 47.220 мильион шайт, лібд став рөскодјас дінө 40,9 прөцент.

Асланыс направленіе серті најд јукөдны тащөм ногдн:

(мильион шайтјасдн)

	1937 во	1938 в	1938 воын 1937 вога серті содөм	
			мильион шайтјасын	прөцентјасын
Промышленност	15 300	19 821	4 521	29,5
Вїзчу овмөс	8 833	10 997	2 164	24,5
Транспорт да свјаз	7 355	6 763	— 592	— 8,0
Государственнөй вузасөм да заготовітельнөй организаціјајас . .	2 758	2 805	53	1,9
Овмөслөн мукд отраслјас . .	5 093	6 826	1 733	34,1
Народнөй овмөс куза ставыс .	39 333	47 212	7 879	20,0

(Помсө відө локтан номерыс)

СССР-са Верховнӱ Сӱветлӱн мӱдӱд Сессия

Союзса Сӱветлӱн да Национальностяс Сӱветлӱн 1938 вога август 15-ӱд лунса ӱтувја заседаниеје јылыс информацияннӱ јуӱртӱм

Август 15-ӱд лунӱ, 11 час лунын, СССР-са Верховнӱ Сӱвет заседаниејеяс залын, Кремлын, мунис Союзса Сӱветлӱн да Национальност-јас Сӱветлӱн мӱд ӱтувја заседаниеје.

Председательствутӱ—Национальностяс С ӱ в е т с а председател депутат Н. М.

Шверник. Сессия сорнитанторјаслӱн мӱд пункт куза— „СССР-са, сојузнӱ да автономнӱ республикајасса судоустројство јылыс положеније“ проект јылыс докладӱн выступитис јустиција куза СССР-са Народнӱ Комиссар Н. М. Рычков јорт.

Союзса Сӱветлӱн 1938 вога август 15-ӱд лунса заседаниеје јылыс информацияннӱ јуӱртӱм

Август 15-ӱд лунӱ, 2 час лунын, СССР-са Верховнӱ Сӱвет заседаниејеяс залын, Кремлын, мунис Союзса Сӱветлӱн 5-ӱд заседаниеје.

Председательствутӱ—Союзса Сӱветыс председателӱс вежыс депутат Т. Ф. Лысенко. Союзса Сӱвет кывзӱ Законодательнӱ Предположеніејас коміссіяса шлен депутат Ф. В. Шагимардановлыс сорнитанторјаслӱн мӱд пункт

куза „СССР-са, сојузнӱ да автономнӱ республикајасса судоустројство јылыс положеније“ проект јылыс доклад.

Законодательнӱ Предположеніејас Комиссия доклад бӱрын Союзса Сӱвет вужӱ сорнијасӱ. Горнитӱны СССР-са Верховнӱ судыс шлен I. Т. Голаков јорт да депутат З. А. Андреева (Чебоксарскӱ округ, Чувашскӱ АССР).

Прондорса серпасјас

Прондор сиктсӱветын нол колхоз пӱыс турун пуктан ужјас езна ештӱд ны нӱтӱ колхоз. Сиктсӱвет паста август 10-ӱд лун кежлӱ скӱтлы колана динӱ турун дастӱма сӱмынна 88 прӱцент вылӱ.

Медвожын мунӱ „Коммунар“ колхоз (јуралыс Соронов), кодӱ тајӱ лунјасӱ ештӱдас скӱтлы кӱрым дастан ужјас, но локыс сын, мӱ наӱ уберитан уж вылын колхозникјас вундӱны кӱдӱ, а машинајас сулдӱдны прӱбста.

Турун пуктан ужын медбӱрын мунӱ „Парма“ колхоз (јуралыс Тарабукин), кӱнӱ ужсӱ омӱла котыртом вӱсна турунсӱ пуктыны нӱшта тырмас вежоныс дыржык.

„Ленин туј“ колхоз турун

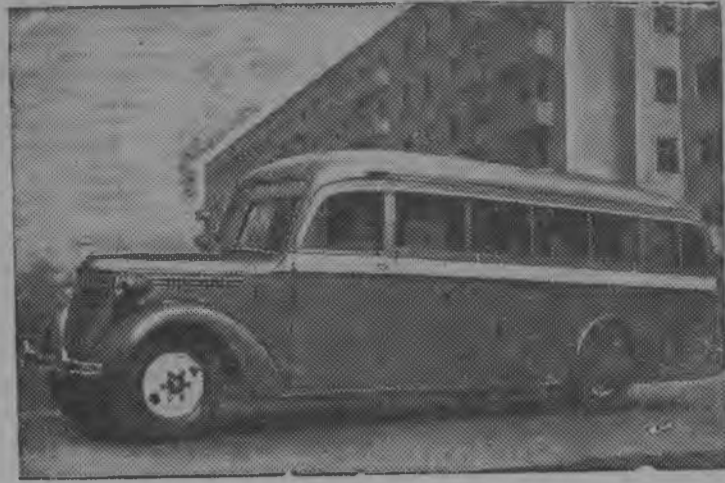
пуктан план тыртис сӱмынна 40 прӱцент вылӱ.

Тајӱ-жӱ колхозас вундӱм наӱ стӱгӱд течӱм вылӱ абу стӱг местајас, гумлајасыс вӱчтӱмдӱс.

Наӱ уберитана ужјас вылын машинаӱн ужалӱны сӱмын „Ленин тујд“ колхозын, мукӱд колхозас машинајас сулалӱны ужтӱг, кӱт ескӱ машинаӱн вундӱм вылӱ ем му участокјас да вома-нын наӱыс.

Турун пуктан да наӱ идралан уждӱн јона тырмытӱма вескӱдлӱны и рајзоса да Пал МТС-са вескӱдлыјас, кодјас гојом чӱждӱн ез волены колхозјасӱ. Најӱ турун пуктан да наӱ идралан ужјасӱн вескӱдлӱны кабинетјасаныс.

Тарабукина.



Московскӱ автозаводӱн лејом 27 местнӱ выл автобус.

Лыткинлӱн дејателност

Вылгорт сиктсӱветува „Гӱрд мајак“ колхозын јуралыс Лыткин колхозӱ јуралыс пуксӱмсан пыр-на мӱ вермис јуис. Сӱдӱ оз вермы вӱставны кушӱма мунис турун пуктӱм. Вијас вылӱ ез ветлыс, ез прӱверитлы кушӱм качествоӱн лој пуктӱма турун.

Воис наӱ идралан кад, а Лыткин сӱдӱ озыр урожајсӱ аскадӱ идралӱм вылӱ колхозникјасӱс мобилизутӱм пыддӱ бара быдлун код. Лыткиныс оз колтчы и завхоз Лыткин, кодӱ сӱ-жӱ пыр јуб да нӱшта хулиганитӱны.

Август 13-ӱд лунӱ јуасыс колхозса јуралыс да завхоз, сесса петасыс косаныс косајасӱн аслас-жӱ колхозникјаскӱд—О п л е с н и к кык воккӱд.

Они јуавсӱ, мӱд вајӱдис

Мӱ јылыс Лыткин вундӱма

Матысмӱ скӱтӱс картајасӱ јортан кад, но мијан „Краснӱ партизан“ колхозса јуралыс Лыткин јорт тӱв кежлӱ скӱтлы шоныд да југыд оланӱн лӱсӱдӱм вӱсна оз тӱждыс.

Скӱтнӱ картаӱ колӱ вӱчны мӱдпӱвса дӱшӱ рамајас да воздух вежлалан трубајас. Телатник век-на

колхозсӱ Лыткин? Медвож кӱ, колхознӱ јӱрјас омӱла поштӱм вӱсна го-жӱмбыд јӱрыс ез быравлы скӱт, кодјас јона сојисны кӱждӱм наӱ да пуктӱм картупел.

Мӱд-кӱ,— колхозникјас кастын Лыткин оз пӱлзутчы авторитетдӱн да тикӱз усӱма уж дисциплина.

Кӱждӱм кӱ, колхозлӱн ем јаслӱ, но Лыткин оз тӱждыс челаф јаслӱ вӱснаыс. Помещеније дӱни кӱзыд, колӱ пес, а вајысыс абу. Сојан-јуан челафлы абу-жӱ.

„Гӱрд мајак“ колхозса колхозникјас јона возмущајтчыны Лыткин „дејателностӱн“, а сӱ-жӱ Сыктывдинса Рајзӱдн, мӱла сӱдӱ ас нырувыс оз азы ташӱм ужсӱ да оз вӱч коллана выводјас?

Колхозник.

Јесоваӱс колӱ ӱлӱдны

Палса поштӱвӱ отделе-нијеын писмоносецдӱн ужалӱ Јесова Ольга Ивановна, кодӱ обслуживајтӱ Краснӱ Армија нима да „Краснӱ сандор“ колхозјас.

Тајӱ Јесоваыс бура ужалӱм пыддӱ вывтӱ халатвӱја относитчӱ аслас уждӱ. Поштадн војм писмӱјас да подписчикјаслы газетјас оз ас кадӱ вајав.

Мӱд-кӱ, Јесова вӱчӱ сӱдӱ, писмӱјас кодлы адресутӱма оз вај кӱдзыс, а сеталӱ кодлы сурӱ.

Август 10 ӱд лунӱ вӱл менсым писмӱдӱс сетӱма дӱти нывлы, а сӱдӱ нылыс нуас гортас да медвож лыддас и вӱлӱс нуӱ косалӱмдн адрес куза.

Ташӱм примерыс Јесова-лӱн овлывлӱ зев щӱкыда, мӱдӱн нарушајтӱ Сталинскӱ Конститицијалыс 128-ӱд статта.

Ташӱм ужсыс писмоносец Јесовадӱс колӱ кыскыны кывкутӱмдӱ.

Вас. Михалов.

Менам бригадалӱн уж

Мијан тракторнӱ отрӱад (Пажга МТС) август 15 ӱд лун кежлӱ тракторјас вылӱ сетӱм гӱран план тыртис 98,4 прӱцент вылӱ.

Тракторист-стахановец Чеусов јорт аслас сменаныс колана 320 гектар пыддӱ гӱрис-нын 338,2 гектар да економитис гор'учеј 822 килограмм.

Андрей Максимович Прокушев јорт аслас сменаныс гӱрис 207,9 гектар да економитис гор'учеј 379,4 килограмм. Оз омӱла ужав тракторист Гивков јорт, кодӱ 181 гектар му гӱригдн економитис гор'учеј 1093,7 килограмм.

Тракторнӱ отрӱадса бригадир—Гивков.

Вӱтлӱма сиктсӱветса шленыс

дој сиктсӱветлӱн август 7-ӱд лунӱ мунис пленум.

Сиктсӱветлӱн пленум ӱтсӱгласдн пленум составыс вештис Иља Тимофејевич Потаповдӱс, кодӱ ез оправдајт избирательсылыс доверіјесӱ.

Јуӱр

„Колхозник“ газет редакцијалы колӱ машинистка. Бура печатајтчыс машинисткалы тӱлысса уждӱн лӱд 200 шајт.

Кодӱ кӱсӱд пырны увавны, корам сетны шыдӱчдӱм. Редакција.

Ответственнӱ редактор А. КАРМАНОВ

серти советскӱ сторонын вӱдмјас лоисны 236 морт да ранитчӱмјас 611 морт.

Мијан командованије дон-јалӱм серти јапонскӱ војскалӱн воштӱмјас војны вӱдмӱдн 600 мортӱс да ранитӱмдн 2500 мортӱс.

(ТАСС).

Хасан ты рајонын событијејас јылыс

СССР-са да Јапоніјаса војеннӱ представителјаслӱн тавоса август 11 ӱд лунӱ первој встреча дырји СССР-са војеннӱ представителјаслӱн вӱли вӱсталӱма, мӱ август 13-ӱд лунса 13 час 30 минутын (местнӱ кад серти) бојевӱ дејствијејас дугдӱдм вылӱ вӱздӱтӱг, јапонскӱ војскалӱн част нарушитис перемірије јылыс соглашеније да, переміријенас воспользутчӱмдн, мунис војӱ 100 метр вылӱ да бос тис Заозернӱ высота (Чанкуфын) војывв скатлыс част СССР-са војеннӱ представителјас протест вылӱ вӱздӱтӱг да јапонскӱ војскадс најд важ позіцијајас вылӱ пырыстӱм-пыр вештӱм јылыс најд требованије вылӱ вӱздӱтӱг, јапонскӱ војеннӱ представителјас категорически откажитчисны пӱртны олӱмӱ тајӱ законнӱ требованијесӱ. Сы

вӱсва, мӱ индӱм участок вылас кыкнан стороналӱн војскаыс матыстчисны 4—5 метрӱс да вооруженнӱ столкновениеје вермис стхијнӱ бара пансыны лубдӱ каддӱ, кыкнан сторонаыслӱн војеннӱ представителјас места вылын шуисны обӱјуднӱ вештыны тајӱ участок вылас 80 метр вылӱ бдӱр кыкнан сторонаысылыс војскасӱ. Та јылыс донесеније получитӱм бӱрын советскӱ командованије салнеј Востокин перемірије јылыс кырымалӱм соглашенијекд лӱсалӱмын сетис распораженије мијанлыс частјас наӱн занимајтан војса позіцијајас вылӱ, кодӱс најд занимајтлысны август 10-ӱд лунса 24 часын, пыр-жӱ бергдӱдм јылыс, јапонскӱ војскадс бдӱр вештӱм јапонскӱ представителјасан требутны индӱмдн. Тајӱ распоражени-

јесӱ мијан командованијеӱдн вӱли пӱртӱма олӱмӱ пыр-жӱ.

Отщӱш Иностраннӱ делӱјас куза Народнӱ Комиссар Лыткинов јорт индис јапоніјаса посол г. Сигеміцулы јапонскӱ војскадн переміријесӱ тајӱ нарушитӱм вылӱ, тајӱ участок вылас 100 метрыс неещажык вылӱ бдӱр вештӱм требутӱмдн, предупредитӱмдн, мӱ тајӱс-кӱ оз ло пӱртӱма олӱмӱ, то СССР-са правительство кутас лыдфыны перемірије нарушитӱмдн Јапоніја мӱж куза.

Онија кад кежлӱ јапонскӱ војска бдӱр вештӱма вылын индӱм пунктсыс.

Август 12-ӱд да 13-ӱд лунјасӱ вӱлисны выл встречајас СССР-са да јапоніјаса војеннӱ представителјаслӱн, кодјас стӱчмӱдисны кыкнан сторонаса војскалыс расположеніјесӱ.

Но, СССР-са војеннӱ представителјаслӱн предложеније вылӱ август 13 ӱд лунӱ кырымавны протокол да карта, кодјас фиксирутӱны кыкнан сторонаса војскалыс расположеніје, јапонскӱ војеннӱ представителјас откажитчисны тајӱс вӱчны, вӱсталӱмдн, мӱ најд вӱчысыны индӱд-јас асланыс вышӱд началствосан, да мӱ, тыдалӱ, воас та могыс мӱд, јонжыка авторитетнӱ коміссия. Та вылын кыкнан сторонаыслӱн војеннӱ представителјас торјӱдчисны. Август 14-ӱд лунӱ выл встречајас ез вӱвны. Конфликт рајонын дӱни спокојнӱ.

Август 13 ӱд лунӱ јапонскӱ војеннӱ представителјас предложеније серти да СССР-са војеннӱ представителјас сӱгласіједн вӱлис шојјасӱн мӱда-мӱд кастын вежласӱм.

Командованије арталӱм